

SURT EL
DIVENDRES

Diputació, 262

LA TRALLA

L'«Andrònica» d'en Guimerà a Madrid

D'un quant de temps a n'aquesta banda que l'esperit català's posa de moda en el Centre de las disbauxas, en el pudrimener central, en el Madrit de las nostras desdit xas.

Es discutible y's discuteix la trascendència y'ls beneficis que'n pot treure Catalunya d'aquesta mena de beligerancia que la inculta gent castellana dona a la producció artística catalana, y fins hem sentit a dir que d'aquesta manera civilisem als castils y'ls deixem admirats, de lo que'n esdevindrà, segons diuen també, el reconeixement de la nostra superioritat.

Res més equivocacat que això. Pera desmentir aquelles suposicions de Bon Jan, n'hi ha prou ab fixarse ab la *trastienda*, ab la segona intenció que donan els castils als seus entussiasmes per las cosas de Catalunya.

Se pàssan a mestres, y ab sos aplaudiments volen venir a suposarse *vengadores de Doña Ana*; volen suposar qu'ells aplaudixen y regoneixen mèrit a lo que nosaltres no n'hi hem sabut veure, y lo qu'es pitjor, y aquest es el mal qu'hem d'evitar ab totes nostras forsas, semblan simpatias enganyadores entre'ls confiats, els benignes, els que s'engrescan ab las cosas forasteras y senten grat de las falsas manyaguerias ab que pretenen reduhirnos.

Pero a la fi y al cap, tampoch som nosaltres dels que vejem ab molt mals ulls aquesta exuberant manifestació de valer català a fora de Catalunya, sobretot quan aquestas produccions han sigut ja primera-ment sancionadas pel públich català y editadas en la llengua nostra. Al fi y al cap ningú pot impedir, y fins mirat baix cert punt de vista es bonich, que un autor cas-

tellà s'enamori, per negoci ó pel que sigui, d'una obra catalana, y's prengui la pena de traduhirla y ferla representar aprofitant la moda que fa un éxit sorollós d'obras tan poch consistents com «El Mistich», d'en Rusiñol.

Tot això està molt bé y fins nos hem alegrat dels éxits, y més que de cap, del que darrerament ha tingut el simpàtic Creu-het ab «La Morta», magnífica producció que tots hem admirat. Pero lo que no capim, lo que fereix el nostre amor propi de català, lo que exigeix que's tracti clarament y sense embuts, es la inconcebible debilitat del més gran dels nostres dramaturgs, de N'Angel Guimerà, qui ja en altres ocasions, y ara darrerament, ha donat a estrenar al teatre castellà, a Madrit mateix, una nova obra seva, de la que a Catalunya no se'n coneix ni un mot.

Si això podria arribarse a concebir, encare que censurantlo, en un autor que no sentís y no conegués el plet que hi ha entaulat entre la Catalunya honrada y la Castella embrutidora, entre'l nostre poble y'l poble que assassinà en nostres carrers als valents defensors de la llibertat de Catalunya, de cap manera pot passarse per alt en un home que s'ha significat tan com en el Teatre en el Catalanisme.

Per això nosaltres no tenim avuy cap inconvenient en acusar a n'en Guimerà de feble transigent per no usar un dictat molt més fort, encare que molt més apropiat y exacte.

Y no's digui que'ns mou a parlar aixís els personalismes, que d'un quant temps a n'aquesta part sembla que's la resposta que's dona a tots els atachs fundats que's dirigeixen desde la premsa; no es el primer cop que'n Guimerà delinqueix donant prioritat al Madrit centralista, pero llavors els que avuy fem LA TRALLA no teníam altre camp d'acció que un pobre periódich imprés ab procediments velogràfichs titolat *Lo Conciller*, que sols se publicà en dotze números, y que circulava entre un reduhit cercle d'amichs, en quin s'hi pot llegir encare un article titolat «El Padre Juanico (Mossen Janot), d'en Guimerà, a Madrit», en el que, si fa no fa, se tracta l'assumpto com el tractem avuy, perque encare que d'això hagin passat set ó vuyt anys, las cir-

cunstancias no han cambiat en lo més mínim.

Ben al revés; avuy s'ha de fer constar més clara y més palpable la nostra protesta contra la conducta d'en Guimerà, per quant aquést, avuy, es un dels que, voltat d'uns quants, molt poch, se dedican a malparlar dels conseqüents y invariables capítosts del Catalanisme militant y de la honrada y intransigent colectivitat que forma la Unió Catalanista, única que fins avuy ha guardat la puritat del programa del Catalanisme.

Nosaltres que, en bé de la causa nacional de Catalunya, procurém sempre no enfondir disidencias, perque enteném que aquesta causa pertany a tots els catalans, no podem passar per alt actes com aquest que censurém, perque senta precedents y dona la rahó als que somían ab reformas y melloras captadas per l'amor de Deu a Madrit y als que no tenen inconvenient en pidolar engrunas d'autonomia al qüefe de l'Estat.

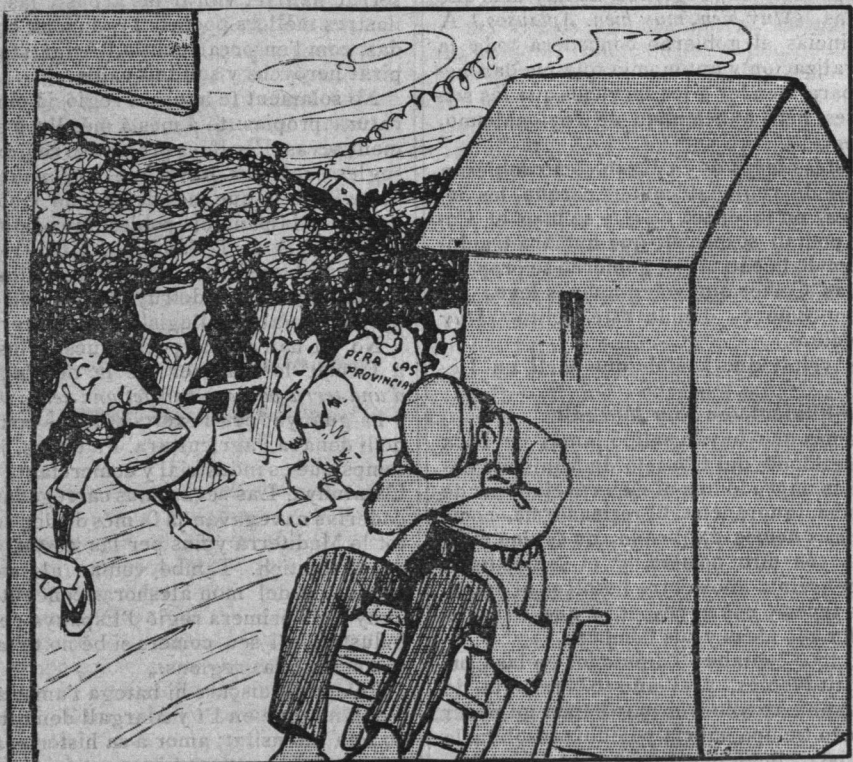
Per lo que estimém a n'en Guimerà; per lo que l'admirém com a autor dramàtic, sentim més d'aprop la bofetada.

GNOM.

El Govern de la fam

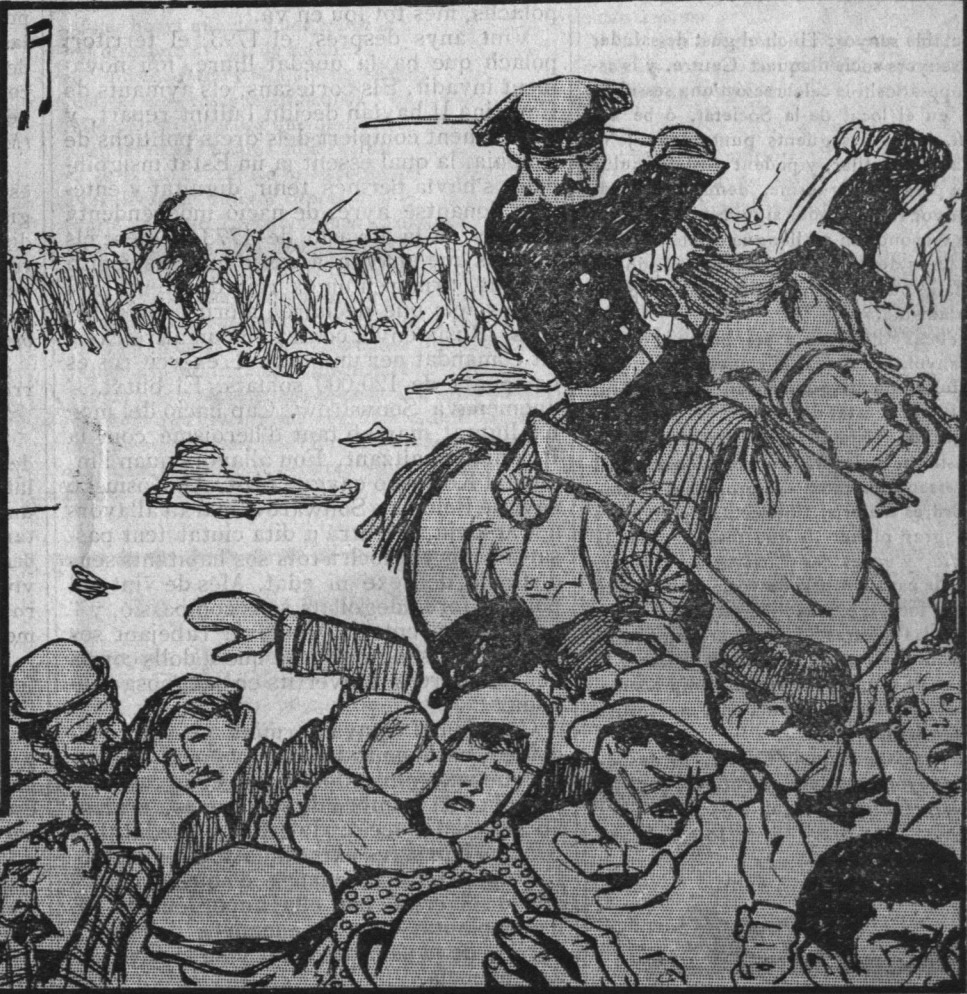
Y dispensi don *Marcelo*, prò ha fet mal en declarar que vosté y els seus ministres se sentian molestats, perque una part de la premsa qu'acostuma a tenir nás, ha dit que vostés formavan el Gabinet de la fam. Jo mateix y soch un llonza, considero qu'està mal lo de tractar als ministres sense com ve ni com va, ferint la delicadesa y si m'enpipa insultant, una gent tan fina y bona tan simpática y formal que jo creure que'n la vida no havia trencat un plat, en això hi estich conforme prò li deya al comensar, que no devia enfadarse

perque van equivocats al intepretà'l *piropo* que la premsa'ls ha tirat. A vostés al nomenarlos el Gabinet de la fam, no'ls consideran culpables ni volen significar, que aquest Govern es la causa dels desordres qu'are hi há, per la qüestió dels queviures y la falta de trevall. Naturalment que la crisis no prové del mes passat, y ja tots sabem de sobras que'ls anteriors governants, han portat a la miseria desde fa una pila d'anys, aquest bossinet d'espanya que'ls yanquis varen deixar, en Cánovas, en Sagasta, en Silvela, en Maura, cap va fer res per donar vida ni ha sabut regir l'Estat, perque en això hi entenian com vostés si fá ó no fá, sent per tant els responsables de las miserias actuals, donchs no hi há de que amoscarse sobre això qu'es terminant. No l'han compresa l'idea jo li parlaré més clar, y li diré perque'n diuen el Gabinet de la fam. Al arreplegar la llosa de las ollas del Estat, tots vostés varen entendre qu'era precis comensar a fer feyna de la bona repartint y colcant entre tota la familia varias brevas nacionales, y vinga atiparse ab furia y vinga fumar de franch, per si això no durés gayre y venia un catacrach que ho enviés tot a dida ab el temps de cantà un gall, d'aquí vé que no pensessin a organir a cap trevall, per logrà una bona marxa de la nació en general, la qüestió es omplir la panxa perque al morir siguem fart.

Els beneficis del nou Govern

Mentre' abaixan els consums a la gran Vila de l'Os, a Cádiz ab molta sanya rebaixan consumidors.

part, perquè son catalans y s'empenyaren en parlar en castellà, lo qual va ser causa de que etzibessin alguna castellanada. Aquella dona que parlà al últim y que demostrà que no li faltava instrucció, fou més pràctica que no pas ells: era catalana y en català parlà. Sempre m'han fet gracia aquests senyors que volen ser lliures y per despreocupats se tenen y no saben treures la mania de parlar castila al poble català no més que perquè fá fi y no veuen que aixó, á més de fer esclau, fá rúch.

¿Volen que'ls parli més del meeting?

Donch sápigam que tots els oradors se preocuparen de saber la causa de la guerra y de quins son els culpables.

Y cap va encertarlo.

Don Odon, que ho sabia, no volgué dirho, no sabem si per por.

L'Ardit també ho sab. Y jo també, y per aixó es que'ls ho diré á vostés en secret:

La culpa de la guerra y de totes las calamitats grans ó petites que ha suferit, sufreix y sufrirá la humanitat, la tenim els catalanistas, ó sino que ho diguin els jesuitas que'ns subvencionan, com ja es sabut, ab el *reluciente y á la par que oculto oro de la sin par oculta mano de la reaccion*.

Y sino, ves si hauriam pogut editar el flamant Calendari de LA TRALLA, que també es *sin par*.

Encara que'ls prohoms federals de la colla espanyolista callan com muts, s'ha sapigut entre'ls menuts d'aquí una noticia que'ls ha deixat tontos.

La de que la viuda d'en Pi y Margall, d'aquell home honrat que may va voler cobrar de l'Estat las pagas que pe'ls alts cárrechs que hi havia tingut podria haverse embutxacat, fent ben poch cabal de las doctrinas del seu marit sobre qüestions de rals del Govern, ha demanat á n'aquést, y ha obtingut que li passés viudedat.

Comprenem que hagués demanat tal cosa la viuda d'un qu'en vida ja hagués cobrat sou de l'Estat, perquè las viudedats, si tenen un fonament, es el de que las donas no vinguin á pitjor condició, un cop viudas, de la que tenian en vida del marit. Pero no comprenem que la viuda d'un home que per viure may va comptar ab els diners de l'Estat, hagi fet lo que ha fet. Sobre tot quan té fills grans que's guanyan la vida bé y que algún d'ells es diputat á Corts y federal de nota.

Segurament que no ho porta cap testament, cap codicili d'en Pi y Margall aixó de que la seva viuda pidolés al Estat; ni sobre aixó devia pendre cap acord el «Consejo Nacional del partido republicano federal español», qu'es un organisme compost dels entrants de la casa de la senyora viuda y parents.

¿Qué hi diu á tot aixó el *madrileño diputado por Sabadell*? ¿Qué hi diuen en Vallés y Ribot y'ls altres, que de tota la familia Pi y Margall n'han fet sempre una familia indiscutible? Ells, quefins haurian fet quefa á donya Petra! ¡Quina planxa!

«Hace dos ó tres años, decretó la moda las mangas largas, excesivamente largas, que solo dejaban admirar las puntas de los dedos. Con ello vino, naturalmente, la moda de las sortijas, que debían llevarse en cantidad enorme. En cambio no se usaban en absoluto los brazaletes.

Actualmente se nos impone el reverso de la medalla. Mangas cortas y gran profusión de joyas aprisionando las muñecas.»

Vostés se creuran que ho he tret de *El Eco de la Moda* tot aixó y s'haurán equivocat.

Aixó ho he tret de la democrática *Perdida* que tot sovint diu que'ls richs ab sos trajos que representan molts diners gastats, insultan al obrer.

Y no cal ferhi cap mes comentaris,

Paraulas del Zurdo de Olivares:

«España es una colmena de lo que sólo se aprovechan los zánganos».

No volém desmentir al Zurdo perquè suposém que quan ell diu aixó es que ho sab del cert.

Gabia. En bon estat, la comprarà la redacció de LA TRALLA, donchs la necessita pera regalarla á n'alguns llorits de Mataró que tenen molt ben desenvolupada la llengua pero que en cambi tenen poch fets. Se desitja sigui reforsada; els atachs de bilis son dolents y'ls tals llores en pateixen tot sovint. Ha de ser bastant gran: al menys com una *cuadra* de regulars dimensions.

Retallém:

«Dicen de Tánger: Es objeto de apasionados y duros comentarios el olvido que han sufrido los marinos del vapor correo de la Trasatlántica que traía la correspondencia española. En lugar de desembarcarla, el vapor zarpó con ella á bordo, llevándola á Algeciras. Los correos alemán y francés, demostrando afecto y consideración á la colonia española, la transportaron desde Algeciras, llevándose el correo y los periódicos á la Península. La población, especialmente la de origen español, se encuentra indignada, mostrando su desagrado en formas diversas.»

Si'ls habitants de Tanger volen estar ben servits lo mellor que poden fer es procurar que'l servey de correos els hi fassi el *Terror*, l'*Horror*, ó be'l *Formidable* ó algún per l'istil. Si ho logran ja veuran que be que'ls hi anirà.

El barco arribará casi siempre ab el *palo de trinquete* fet malbe y las *chumaceras* esbotzadas.

Y mentres ho arreglarán podrán rebre la correspondencia y contestarla.

Y afegirhi lo que s'hagin descuydat, despres de haver tirat la carta. Perque també, casi sempre haurá de reular el barco quan provi de marxar y per tant tornar al port de *arribada forzosa*, porque ja s'haurá espatllat alguna cosa mes.

Nota breve. El barco no fa res de lo dit sino quan está en mans dela *marinos terraqueos* del Estat.

El Govern d'en Maura va acordar suprimir els drets de consums que pagavan els blats y las farinas; pero 's va *descuydar* de rebaixar la part proporcional á la disminució que importa aquesta supressió á n'el cupo de consums que'ls Ajuntaments pagan al Estat.

Es á dir, donchs, que'ls Ajuntaments tindrán de pagar al Estat el tant per cent d'un impost que no recaudan.

Per aquest motiu l'Ajuntament de Madrit va acordar un augment de consums sobre'l vi, y'ls vinaters se van amotinar.

L'Ajuntament de Cádiz va acordar també nous impostos, y'l poble també's va amotinar.

Tant l'Ajuntament de Cádiz com el de Madrit han manifestat que no tenen més remey que aplicar els nous arbitris si l'Estat no'ls rebaixava'l cupo de consums.

Y ara vé lo *curios*.

Els ministres han concedit la rebaixa al Ajuntament de Madrit; pero *en cambi* l'han negada al de Cádiz, lo qual ha sigut causa d'un dia de dol y de sang á dita última ciutat.

Aquesta desigualtat irritant en Morayta (*Felipe*), corresponsal de *La Perdida*, l califica d'*acto de justicia*.

¡Naturalment! Com que també van defensar el privilegi dels dos milions concedits á Madrit.

Al menys ab aixó son conseqüents.

L'Ajuntament de Barcelona's prepara á enviar una comlssió á Madrit pera mirar d'obtenir del Estat una rebaixa del cupo de Consums.

Ab lo qual sols se conseguirá, despres d'haver gastat un bon *pico* en el viatge, que no se'ls escoltin y que'ls castilas tornin á treure alló del *egoismo catalans* y que's refermin en aquella dita de: *pide más que un catalán*, que tan poch hi escau en boca dels que si no *piden* es porque ja s'ho prenen.

En Mir y Miró va dir en la sessió darrerament celebrada per l'Ajuntament, que anava á fer grans revelacions. Y efectivament, ens va dir que en els escorxadors s'hi matan animals malalts.

D'aixó'n diu una gran revelació, en Mir?

VIC

Sant Joan de Mediona

Sr. Director de LA TRALLA.

Aquest poble també era un dels tants que estava baix la brutal y malehida grapa caciquista, pero gracias als esforços fets per la gent honrada, se'ls ha pogut escombrar de ca la vila, pero com que una cosa dolenta no's pert may, encara hi han deixat la mala baba d'un jutje, pel motiu de que hauria de ser jutjat; es un home que ja'l coneix tothom, perquè á tot arreu fica la má, com se li ha vist més de quatre vegadas.

En fi, senyors, jutjes com el que tenim aquí, n'hi ha de més bon minyons á Fernando Póo, y no m'allargo més porque la bona paraula sempre ha de quedar per dir, y si comensavam á treure caretas n'hi hauria per omplir un número de LA TRALLA.

¡Que se'n veurien de caras que ara no's veuen als ulls de més de quatre ignocents!

J. P. T.

JOANINI DUC

Crespía

Sr. Director de LA TRALLA.

Digui, senyor Batlle, en qué ho conegué que jo volia destronar-lo? Pela... que ho endevinol y, sigui franch, ab la farúm de l'olla! Oy, que tinch bon nás? y no afegeixo bon oído porque no he tingut ocasió de remenar-la; excuso dir si arribés á sentir aquell drinch tant violent de la salsa, no l'hauria pas volgut buscar vots pera ferse reelegir. ¿Oy, que no, senyor batlle?

Veritat es qu'en las elecciones passadas anarem á la urna, empero recordi que'ns declararem oficialment catalanistas y vosté ja es prou gran pera sapiguer lo que volém.

Veritat es que si haguessim merescut la confiansa caciquil (que no l'envejém) devant del poble, llavors forsa més ensopit que avuy, hauria triomfat nostra candidatura, y si hagués sigut necessari destronar-lo ho hauriam fet, mes l'he d'advertir: no era aquesta, no, nostra intenció. Ja li diré ab franquesa:

Sabiam, y avuy més que llavors, lo que hi fan els arcaldes. Sabiam, y avuy més, que esteu tots enfangats fins al coll, y nosaltres, com á catalanistas, esperit de germanor, voliam ajudarlos a sortir del fangar,

La nostra solució

!!! A presiri tots dos !!!

disposats á tirar fort y fuetejar de ferm si hagués sigut necessari; en fi, voliam lliurarlos un demá que se'ls demanin comptes, l'haver de dir que'ls capdals son á la caixa, quan aquesta dupto que existeixi, á lo menys jo no l'he pas vista, ni ganas; y per xó, com que nostre desitj no es altre que fer administració á la catalana, y no havent sigut possible guanyar ni la minoria, vaig solicitar de vosté per dugas vegadas cobrar los consúms y fer de depositari de franch, y per més que digués vosté que jo lo que volia era enredarho, lo que volia era desenredar á vosté comensant, per no pagarli aquell recibo de 32 pessetas per anadas á Girona sense més autorisació que la seva firma, com ja recordará s'hi negá'l que llavors ho era posat per vosté y que als pochos dias vosté fou qui'l tragué, y altres per l'estil. Si, senyor arcalde, vaig solicitarho pera no pagarli res, ben res (per més ordenador de pagos que diu es) que no hagués vingut ben autorisat, y com es conseqüent pera fer un estalvi al poble. Y ara, com que LA TRALLA fá corre las estisoras, plego ab la següent pregunta: ¿Podria dirme per qué aquest any treu el 40 per 100 municipal de las cédulas y no ho feu los anys anteriors?

En espera de contesta se despedeix per avuy en

TRALLA SOC

♦♦♦

Rubí

Sr. Director de LA TRALLA.

Benvolgut senyor Director: Seguiré esplicantli lo somni que no vaig acabar en la carta de l'altra setmana.

Com li anava dibent, un cop la denuncia fou en poder d'aquell *governador*, los regidors *fraternos*, pera fugir dels compromisos (que sols ells eran los culpables) se reuniren secretament, y, segons consells d'un tal Roc a y Ruch, diputat derrotat pe'l districte d'aquell poble y ab pretensions de serho, á més director de dos setmanaris casi pornogrífichs y que ningú 'ls lleigéix, y d'un tal Morral-es, acordaren, ab el beneplácit del secretari, qu'era l'*factotum* d'aquell Ajuntament y la desgracia d'aquell poble, fer la pantomima de nomenar una comissió pera fer investigacions sobre l'assumpto á fi de portarho al tribunals pera que castiguessin als culpables (*cas de que hi fossin*) com deyan ells.

Efectivament, despres d'uns quants dias d'aquella reunió secreta (que durá fins á altas horas de la matinada) portaren els llibres-talonaris de consums al jutge de primera instancia, ab la corresponent denuncia, suplicantli que fes justicia. Pero aquells llibres no eran els mateixos que havian investigat los honrats regidors, sino uns altres qu'ells havian arreglat al seu gust y que no s'hi trobavan cap de las faltas que aquestos havian denunciat al governador.

Un cop lo jutje lo tingué en son poder, més actiu

que'l governador, comensá á pendre declaracions. Lo primer en declarar fou l'administrador de consums, firmant d'aquells talonaris, que, sens dupte creyentlo culpable, se'l quedá prés.

El tal administrador era un home vellet que, per compromisos de partit y per ser molt *fi* en assumptos electorals, l'havian colocat *allá*. També vareig somniar qu'entre aquest vellet y'l qefe dels *fraternos* d'aquell poble (qu'era un home que li faltava un dit, tenint los restants molt llarchs y que també era regidor) els lligava certa amistat per alguns assumptos no molt dignes y poch honrosos que havian portat á cap desde l'any 73. Dono aquest detall del somni pera demostrar que, á pesar de la ineptitud del vellet pera cárrechs de tan compromís, estava molt segur y per molts anys en aquell puesto á no haver sigut la investigació de aquella minoria.

Com que sé, senyor Director, que no li agradan las cartas llargas, per falta d'espai pera publicarlas, esperaré un altra setmana á continuar lo somni.

Als llegidors que'ls interessi aquest somni, eis prego que guardin tots els números de LA TRALLA que'n parlin pera que l'aprenguin de memoria y'l contin á tots los seus amichs.

MATALOT RUBINENCH

PUNTAS

Hi ha gent tan poca... cosa que per quedar ab tothom bé diuen que ells no son de *re* y ¡no'n fan poca de nosa!

RAMON BARBANY

Cartera de Comunicacions

M. L.—Gracias.

Fritz.—Creiem que no ha d'insistir sobre aquest assumpto.

Ramon Barbany.—Anirá.

H. T. y R.—Li dihem lo mateix que á n'en Fritz. No cal insistir.

Francesch Escolá.—Anirá.

J. J. y C.—Es molt incorrecte.

Joseph Parellada.—Anirá.

Ll. Rovira y Guinart.—Seria denunciabile.

Cevallot.—Aixó que'ns envia no té cap interés.

A. S. B.—Es molt incorrecte.

J. U.—Es mas a incorrecte.

Redena.—Ho publicarem partit en tres articles.

W. S.—Agrahim la seva bona voluntat pero es massa incorrecte.

Imp. LA RENAIXENSA, Xuclá, 13, baixos